

בית מדרש

569

פרשת כי תשא - פורים

זמני כניסת ויציאת השבת

★

☞

ירושלים	17:1	18:24
בני ברק	17:28	18:25
ציריך	18:10	19:20
וינה	17:44	19:13
אנטוורפן	18:27	20:00
פריז	18:26	19:43
לונדון	17:49	18:52

דבר הישיבה

אם השבת תשמר אצלנו - תגיע השפעתה עד חיפה...

בשעתו בקשו למחות על התחבורה הציבורית הרומסת את השבת בחיפה, ותכננו הפגנת המונים ברחובות של עיר. ביקשו מהגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינסטיין** זצ"ל, שיאפשר לבני הישיבה לשבות בחיפה ולהצטרף למחאה, והדגישו שכמה ישיבות כבר הבטיחו השתתפות. חקה: "מבקשים אתם למחות, או לתקן את המצב?!"

ענו: "לכתחילה, ודאי לתקן את המצב. אבל אם אי אפשר, אזי לפחות למחות". נענה אליהם המשגיח: "אם רצונכם לתקן את המצב, אזי הדרך אחת היא - אם השבת תשמר אצלנו טוב יותר, תגיע השפעתה עד חיפה ותגדור פרצותיה. וכמובן שהשבת תשמר טוב יותר אם יהיו בישיבה, ולא בחיפה!"

(שערי דרך)

"הנה הפשטותם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוזה עשייתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מורן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

בשבת יוצאים מהשגרה של ימי החול

ושמרו בני ישראל את השבת וגו' (לא, טז)

סיפר הגאון **רבי חיים פרידלנדר** זצ"ל שפעם שוחח עם הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינסטיין** זצ"ל ובתוך הדברים סיפר לו שבביתו אוכלים בשבת בבוקר כאשר חוזרים מהתפילה ארוחת בוקר, אמנם חגיגית יותר אבל חלבית, ואילו את סעודת השבת העיקרית הבשרית אוכלים בשעות הצהריים, זאת בגלל שלילדים קשה לאכול בבוקר ארוחה כבידה כאכילת חמין.

הנהגה זו לא מצאה חן בעיני המשגיח, והוא הגיב ואמר שבשבת מיד אחר התפילה צריכים לאכול את הסעודה העיקרית ולא ארוחת בוקר כבימי החול. כלומר בשבת אין אוכלים "ארוחת בוקר" אלא "סעודת שבת" כדברי הרד"ק: "ישנות מנהג עת האכילה להקדים או לאחר" מהנהוג בימי החול.

כל השינויים הללו נועדו לעורר אותנו שהשבת אינה עוד יום מימות השבוע, אלא יום שונה ומיוחד ובוהו אנו מקיימים את ה"וכבדתו" ע"י שאנו נמנעים "מעשות דרכיך" לא עוסקים בדרכי החול הרגילות ויוצאים מהשגרה בשבת בכך חשים את המיוחד שבשבת.

לתתך עליון (עמ' תפו)

טעם נפלא מדוע קורין "ויחל" ביום תענית

ויחל משה את פני ה' אלקיו וגו' (לב, יא).

שח הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינסטיין** פרשה זו קורין ביום תענית. והוא להראות לנו כי כל הישועה של כלל ישראל תלויה בעיקר בהשתתפות בצערן של ישראל כמ"ש חז"ל מאי דעלך סני לחברך לא תעביד, זהו כלל כל התורה כולה.

משה רבינו ע"ה הראה לדורות כי יחיד לבדו בכוחו להציל ע"י השתתפותו בכל נפשו בצערן של ישראל, וזה יכול לעכב הגזר דין, כי משה רבינו ע"ה זכה להביא סליחה על ישראל בזה שהסכים למחות שמו בשביל ישראל כמו שנאמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", השתתפות כזו יכולה להציל, וזה מה שכתב "ויחל שהתפלל עד שנעשה חולה,

וצריך לידע שכמו דכתיב (תהלים צ, א) תפלה למשה כן כתיב (תהלים קב) "תפלה לעני" - כי תפילת העני חשובה כתפלת משה, ובאמת עיקר של התענית היא התפילה וצעקה כי תענית היא מדרבנן וצעקה היא מן התורה, ואצלנו היא ההיפך כי האדם מורגל כבר מהבית בתענית, ועל כן לזה הוא קרוב משא"כ 'תפלה צעקה' זהו חדשות אצלו, ועל כן אין מחשיב כל כך התפלה.

ולכן מה שקורין פרשת ויחל בא להזכיר לנו שהתפלה היא מה שבכוחה להביא הישועה, כי התפילה היא להראות כמה האדם משתתף בצערן של כלל ישראל.

יד יחזקאל (עמ' קע) <

ימים מקדם

"בעזרת ה' יהיו
סטנדרים" - הכריז
המשגיח **רבי יחזקאל** -
בני הישיבה הק' בעת גלות
שנחאי, לומדים עם הגמרות
על הסטנדרים בהיכל הישיבה
בשנחאי, בספסל הראשון
משמאל יושב מורן המשגיח רבי
יחזקאל לוינסטיין זצוק"ל.

מתורת רבותינו

מִן הַגֵּר "פְּרָצוּבִיץ": בִּימֵי הָרַעַב אֲכַלְתִּי - רֶשֶׁב"א!

וַיְהִי שֶׁם אַרְבַּעִים יוֹם וָאַרְבַּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וַיָּמִים לֹא שָׁתָה וְגו' (לד, כח).

ובמדרש (שמו"ר פר' מז, ה) **לחם לא אכל - אבל מלחמתה של תורה אכל, ומים לא שתה - אבל מימיה של תורה שתה.**

סיפר אחד מתלמידי ישיבת מיר על שלושת ימים

של רעב כבד במיוחד שהיו בצוק העתים, בימי גלות ישיבת מיר. שלושה ימים לא הגיע כמעט דבר אל פיהם של בני הישיבה שאלו את מרן ראש הישיבה הגאון **רבי נחום פרצוביץ** זצ"ל: - מה אכלת בשלושת ימים אלו? השיב הגר"ן: **רש"א!**

אין זאת מליצה בעלמא, מסוגל הוא האדם לרומם עצמו עד כדי כך כאילו שווה הוא במרום אצל הרשב"א ממשי, לאכול תורה. לאכול ולשובע. ברכת מרדכי

בלי מנהיג נופלים לבירא עמיקתא

שמעתי מאחד מתלמידי ישיבת מיר, כשהישיבה היתה בשנחאי שבמדינת סין, בזמן מלחמת עולם השניה, והגיעו אליהם כל הבשורות המזעזעות ונוראות שנעשו לאחינו שבארצות אירופה, והמצב רוח של תלמידי הישיבה היה נמוך מאד, כששמעו על ההרס לעמינו שהגרמנים-עמלקים עושים לנו. והנה הגיע חג הפורים, וכמובן, היו מחויבים קצת להרים את האווירה כי פורים זה פורים. היה שם **הגר"ר שלום שפירא** זצ"ל שהיה אז בחור בן שבע עשרה, ואמר לו הארי שבחבורה **הגר"ר לייב מאלין** זצ"ל

[שהיה גם מגדולי תלמידי הגר"ז מבריסק זצ"ל], בהאי לישראל: "שלומיקע, הלא אתה בריסקער [נולד וגדל בבריסק], תגיד לנו איזה "ווארט" בריסקאי [א בריסקער ווארט], ווארט שמתאים לבריסק. וזה היה בפרשת **כי תשא**, ואמר להם כך: הנה יש לשאול איך זה יכול להיות - חטא העגל - איך מבינים שתיכף ומיד כשראו מיטתו של משה רבנו בשמים, עבדו עבודה זרה, הלא הם אלו שלא מכבר יצאו ממצרים, ועברו את הים ע"י קריעת ים סוף וכו', איך מבינים דבר זה שתיכף עם פטירת משה רבנו ניגשו

לעשות עגל [שהשטן הראה להם את מטתו של משה רבנו בשמים], הלא יש לעשות קודם הספדים וחיפוש ממלאי מקום וכו', איך יתכן, איך יתכן. אלא, צריך לומר "אז אזוי קוקצין אויס אז עס איז נישט דא קיין רעבי, מען פאלט ביזן סוף" [כך הוא הדבר כשאין להם רבי ומנהיג, נופלים עד הסוף, רגע אחד בלי רבי ומנהיג אין גבול לאן שאפשר ליפול]. הגאון רבי לייב מאלין התרגש, קם ונישקו על ראשו... ואמה: אוי כמה זה נכון, כמה זה נכון! **אוהל משה** (שמות עמ' תשס"ז בהערות)

לפורים:

ימי הפורים בגולת קובא

בעיצומה של מלחמת העולם השניה, כאשר שהו תלמידי ישיבת מיר בחג הפורים בגולת קובא בדרך מנוסתם לשנחאי. עמד הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ושאל בשם הסבא מקלם זצ"ל, אילו היו מורים לנו לספר את מעשה הנס שאירע בפורים, האם היינו יודעים שצריך להתחיל מ"ויהי

בימי אחשוורוש" להסביר איך כל מאורע הוא חוליה נוספת בשרשרת הנס המופלא והמדוקדק שהיה לעם ישראל, הלא לאף אחת לא היתה שום הבנה בקשר שבין המאורעות שונים שארעו במשך עשור שנים. כך עורר המשגיח את בני הישיבה שהיו שבורים

ורוצים בלי לדעת מה מצב משפחותיהם ומה יהיה עתידם שהקב"ה מנהיגם בהשגחה פרטית מדוקדקת. **מופת יחזקאל** (עמ' כ')

אורה - זו תורה

סיפר מורנו הגאון **רבי אליהו ברוך פינקל** זצ"ל: פעם לביל פורים בשעה אחת עשרה בלילה נקש הגאון **רבי חיים קמיל** (היא"צ ט"ו אדר תשס"ה) על דלת

בית? פתחתי, ור' חיים אומה: "אלה מ'דארף לערנען עפעס אין פורים" (-אליהו, צריך ללמוד משהו בפורים). ניגשתי לארון והוצאתי שתי גמרות מסכת מגילה,

ורבי חיים מסרב: "ניין יבמות", וכך ישבנו ולמדנו כמה וכמה שעות, סוגיות דפרק רבן גמליאל ביבמות. **שיעורי הגר"ח קמיל - פרקי חיים** (עמ' רעה)

בפורים המצוה להרבות רעות

עש"ק פר' צו שנת תש"ו שנחאי

הטעם במשלוח מנות בפורים, כי תכלית שמחה הוא רק בלהרבות רעות, וכדאיתא בגמרא כתובות בנוסח בברכת חתנים, אשר ברא ששון ושמחה וכו' וריעות, כי ריעות הוא הדרגה הכי גבוהה בשמחה [אהבה אחוה, שלום וריעות] ופורים הלא המצוה היא בשמחה עד דלא ידע, ולהרבות כ"כ הרבה רעות, ולעין האנושי זה נראה עד דלא ידע שמרבה כ"כ ריעות.

ועוד יותר אפשר לומר, דהנה בפורים הלא קיימו מה שקבלו כבר, ותכלית התורה הוא ג"כ ריעות, כי "ואהבת לרעך כמוך" זהו תכלית התורה, ותלמיד חכם נקרא חב, ומדוע? ופירש הרמב"ם ז"ל: "כי חברתם נאמנה, ולכן נקרא חבר שנאמן בחברותו, ועל כן אנו מרבים בפורים במשלוח מנות ובפרט לת"ח. ועוד יש לומר כי הטעם של ריעות, משום שבפורים זכו לבריאה חדשה של "רעות" בהדגישם את החסד

שנשארו לפליטה, וזכו לאחדות כזו, שבשבילה גם זכו לקיימו מרצון, ולזכרון זאת חידשו מצות משלוח מנות איש לרעהו, ובזה מובן כי העמידו "רעות" אחר כל הלשונות של שמחה שזה תכלית השלימות. **פנקסי הלב** - (להגאון רבי משה בנימין ברנשטיין - תלמיד ישיבת מיר בשנחאי) **עמ' יג**

במלאות נ"א שנה להסתלקותו של מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל

מגישים אנו בפני הקוראים יריעה מרתקת עם פרטים בלתי ידועים על שהייתו של הגה"צ המשגיח זצ"ל לאחר גלות שנחאי בארה"ב | קטעים נבחרים מתוך הספר החדש שיצא אשתקד "אנא עבדא" באדיבות המחבר.

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין בארה"ב | מאמר א'

ישראל, הישיבות ובתי המדרש, איך נראית השבת בירושלים והצניעות וכדו'.

למחיה שלחני אלקים

ככל שהנסיעה של רבינו ובני הישיבה לארה"ב היתה אצל רבינו שלא לרצון, התברר לבסוף עד כמה היא היתה לתועלת שכן הופעתם של תלמידי הישיבה בראשות רבינו החייתה בארה"ב עם רב וחלקם הגדול של בני הישיבה שהגיעו עמו צמחו לגדולי תורה, רבנים ודיינים וראשי הישיבות גדולים שהנהיגו את יהדות ארה"ב והעמידו בה תורה ויראה וקשה בעינים בשריות לראות איך היתה תורה פורחת בארה"ב לאחר המלחמה בלעדיהם.

די לנו אם נביט ברשימה קצרה של מאורות הישיבה שהאירו את שמי עולם התורה בארה"ב, לנסות לשער איך נראה היה עולם התורה שם בלעדיהם, הגאונים רבי לייב מאלין, רבי שמואל חארקו, רבי חיים ויסוקה, רבי בנימין ציילבורג, רבי ישראל פרקובסקי, רבי ישראל מנשה גוטליב (ראשי ישיבת בית התלמוד) רבי שמואל ברודנא ורבי שמואל בירנבוים (ראשי ישיבת מיר בארה"ב) רבי לוי קרופני (ראשי ישיבת קמניץ) ועוד ועוד.

"אוי לו למי שמעלותיו ספורות"

"את השיעור הראשון בהתנהגות ביבשת אמריקה, קבלנו כבר בנמל", מספר הג"ר יעקב מגיד מרבני מונטריאל שבקנדה: על סיפון האניה בנמל סן פרנסיסקו שבמערב ארצות הברית קיבלנו נכבדי הקהילה בעיר שנשלחו ביוזמתו של הג"ר אברהם קלמנוביץ, היתה זו משלחת של יהודים מקומיים שעלו אל סיפון האניה, קיבלו אותנו לשלום, ופנו אל רבינו ואמרו בזה הלשון: הננו שליחי 'ועד ההצלה', אנחנו שומרי שבת ואוכלים רק אוכל כשה, הננו להציע לכם אכסניא אצלנו עד שתתארגנו לנסיעה הארוכה לניו יורק.

כשעזבו אותנו, מספר רבי יעקב, הבטנו בפני רבינו וראינו שהוא דרוך, התקרבו אליו והוא אמר לנו, שמעתם מה הם אמרו? הסתכלנו אחד על השני, לא מבינים מה רע במה שאמרו, המשיך רבינו, מצינו בתורה שמנתה את כל חטאי דור המדבר אחד לאחד וגם אודות משה רבנו פירטה התורה את חטאי הבודדים, אם נתבונן נגלה כי דבר זה שפירטו חטאיהם אינו אלא השבח היותר גדול שיכולים למנות את העבירות המעטות שכשלו בהן, כפי שאמר החכם בספר הכוזרי "אשרי מי שחסרונותיו ספורות, אוי לו למי שמעלותיו ספורות" (ספר הכוזרי מאמר א' אות צ"ג) וכך גם בספר החינוך (מצוה תקע"ג).

נוסע ביחד עם כל בני הישיבה ולכן איחרתי נסיעתי לארה"ב עד עתה, אמנם אחרי ראותי כי התקוה רחוקה רחמ"ל, החלטתי לנסוע לארה"ב עד אשר יהיה באפשרותי לנסוע לארץ ישראל ותקותי היא רק לבנות בני הישיבה בארה"ק ובקשתי שטוחה שיזכור אותי בתפילותיו."

כדי להבין עד כמה רחוקה היתה הנסיעה ל"ארצות הברית" מרוחו של רבינו בעודנו בשנחאי, נאזין למה שסיפר תלמידו הג"ר ישראל אליעזר קנריק ראש ישיבת "אור המאיר" בעיר פיקסקיל שנסע לארצות הברית בשלב מוקדם יותר וכאשר נכנס להפרד מרבינו, לא הסכים רבינו לצעדו באופן נחרץ. הוא יצא איתו לטיול בחורשה קרובה והסביר לו את הסכנות של ארה"ב, ולפתע תפס את ידיו ואמר לו בהתרגשות: וואס וועט אזא בחור"ל טאהן אין אמריקה? (מה יעשה בחור כמוך באמריקה). למעשה הוא הסביר לרבינו את ההכרח בנסיעתו ורבינו הבינו.

באחד הימים דיבר ב'ועד שנחאי' והסביר למה אין לנסוע לארה"ב, וכדי להמחיש להם את עוצמת הסכנה בארה"ב הוציא מהכיס שני מכתבים, מכתב מבחור שנסע לארה"ב והוא מתאר לחברו את הבנינים הגבוהים, הכבישים בני המסלולים הרבים בארה"ב, הגשרים וכו' וכו' עניני גשמיות, ובסוף הוא כותב על סדרי ורוחניותו, ובחור אחר שולח לו מכתב מארץ ישראל ובו הוא מתאר את חיי הקדושה שבארץ

הקדמה ורקע: לאחר סיום מלחמת העולם השנייה, החלו ההסתדלויות להשיג אשרות כניסה לארץ הקודש. החלום הוורוד היה לנסוע יחד לארץ ישראל, שם יזכו לחונן את עפרה של ירושלים עיר הקודש, חמדת כל ישראל, ושם ציפה בכליון עיניים לבואם, מרן ראש הישיבה הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל, אלא שהבריטיים ששלטו אז בארץ מיעטו מאד בהנפקת סרטיפיקטים, כל שכן כאן כשנצרכו לכשלוש מאות וחמישים כרטיסים. החלה שתדלנות רבתי, כאשר הג"ר אברהם קלמנוביץ (שהיה בראש ועד הפעולה למען תלמידי מיר בשנחאי) נחלץ לפעול למענם, הוא נסע שוב ושוב ללונדון לשוחח עם ראשי הממשל הבריטי, אך למעשה ההסתדלות לא הועילה.

הברירה היחידה שעמדה בפניהם עתה, היתה נסיון הגירה לארה"ב, בתחילה לא הסכים הגה"צ המשגיח אפילו לשמוע על צד שכזה, אולם לאחר שראה שחודשים רבים חלפו ותקוותם לנסוע לארץ ישראל נכזבה, שינה את עמדתו ובהנחייתו ביקשו מהג"ר אברהם לפעול להשגת אשרות כניסה לארה"ב. גם דבר זה לא הלך בקלות, אולם לאחר מאמצים רבים הצליח רבי אברהם לקבל הסכמה לכניסתם במעמד של סטודנטים הבאים להשתלם בלמודים.

סיפר רבי יהושע גרודזינסקי שהיה בחור אחד בין בני הישיבה שהשלטונות האמריקאים לא הסכימו לאשר את כניסתו, מסיבות כל שהם ורבינו המשגיח נלחם כארי שיקבל והצליח.

לא בבת אחת אושרה הגעתם של כל בני הישיבה, אלא בכמה קבוצות. הקבוצה הראשונה עזבה את שנחאי בחודש אב תש"ו. והאחרונה בחורף תש"ז, כאשר רבינו וכמוהו גם ראש הישיבה הג"ר חיים שמואלביץ ממתינים עד שיצא אחרון התלמידים. אז הצטרף רבינו לקבוצה האחרונה ואילו הגה"ר נסע לצרפת כשהוא נענה לבקשת חמיו הג"ר אליעזר יהודה לנסות להגיע לירושלים.

"איחרתי נסיעתי לארה"ב עד עתה..."

כאמור, בלית ברירה הסכים רבינו שישעו לארצות הברית, תוך שהוא רואה בה תחנת מעבר בלבד. כך הוא כותב במכתב אל בעל ה"חזון איש" עודנו בשנחאי: "...יחיתני זמן רב אולי יפתח ה' את שערי ארץ הקודש בעד בני תורה, כי אז בודאי הייתי

וסיפר רבי שלמה שהוא שאל אז את אחד הבחורים: "למה המשגיח אומר את המילים 'עולם ה-ב-אא' בכזו אריכות והתרגשות? למה הוא לא יכול להגיד 'עולם הבא' באופן רגיל כמונו?"; ענה לו הבחור בפיסקות: "כי המשגיח באמת חי במוחש את מציאות עולם הבא! לא כמונו".

"שלשה חודשים" – העיד רבי שלמה, אך לי עד שהוא הפך את בני מעיי, עד שהפנמתי והבנתי, שכל מה שידעתי עד אז היה כלא כלום. הוא הצליח לעשות חריש בלבי: יש עולם הבא! אתה עלול להפסידו רח"ל! תוכל לזכות בכל דקה בעולם הזה בעוד ועוד זכויות לנצח נצחים!".

לנפץ את ה"עבודה זרה" האמריקאי

כמו כן היה מרבה להסביר להם עד כמה מושגי ארה"ב הגויית, שכל כולה רדיפה אחר הממון וכל מנעמי עוה"ז הם ההיפך הגמור מחיי עליה. ופעם אחר, בחו"ל הורגלנו שמבני המגורים, מעונם של בני האדם בעולם הזה, הם בני קומה אחת או שנים, מקסימום שלש או ארבע קומות, אולם פה בארה"ב יש בנינים רבי קומות והזכיר את מגדלי ה"אמפייר סטייט", (שנבנה בשנת תר"צ) שיש בהם יותר ממאה קומות של גשמיים, הרי לכם סמל לרמת הגשמיים כאן. וצריך להבין שעצם זה שאנו חיים למראיהם, זה עצמו משפיע עלינו.

פעם פתח "ועד" ואמר כך: מן הסתם אתם חושבים שמה שאנו מדברים תמיד בישיבה שרק תורה ומעשים טובים מהווים הצלחה בחיי האדם בעולם הזה, ולא עושר וכבוד המדומה ותענוגים, זו היא שיטה קיצונית שמנוגדת להבנת בני האדם שלא ספונים באהלה של תורה, שהם בוודאי סבורים שרק עושר וכבוד והנאות העוה"ז, הם המה המראים על אושרו והצלחתו של האדם בעולם. אך באמת, רצוני להראות לכם שכל העולם מסכימים לשיטתנו, ולא רק העולם היהודי אלא אפילו גויי ארה"ב!

כולם היטו אוזנם כאפרסת, היתכן? האמנם?

והסביר: כידוע לכם כאן בארה"ב ישנם שחקני תיאטרון והצגות וכד' חלק מהם עשירי עולם, שמרוויחים פי עשר ועשרים ממשכורת רגילה וממילא רגילים בחיי עשירות וראווה, נכסים ומכוניות ומשרתים וכד' וכל המון העם מעריצים אותם על יופיים ואורח חייהם הנוצץ הכולל כל תפנוקי העוה"ז.

והנה, בסופו של דבר גם הם מתים כשאר בני אדם, וכלויהם שלהם, כשעומדים ידידיהם וקרוביהם סביב לקברם הפתוח, ומעמידים ידיים שיספידום, אף פעם לא תשמעו שיזכירו כמה כסף ונכסים היו להם, ואיזה יפים הם היו ואיזה כבוד היה להם, אלא המספיד מתאמץ, להביא איזה דוגמא, מאיזה מעשה חסד שעשה הנפטר בחייו, איך שכיבד הוריו בשנות זקנותם, או איך שהאיר פנים, שימח ועזר לחבריו בשנות נעוריו באיזו עזרה, כספית או אחרת, או איך שתמך במוסד של חסד, וכד'.

למה לא מזכיר המספיד את יופים? עושרם? כבודם? – שאל, והשיב:

כשעומדים ליד קבר פתוח, בשעה רצינית כזו היצר הרע משתתק לשעה קלה, ואז כל אדם זוכר את האמת, שאף ורק מעשים טובים הם התיילה והשבח האמיתי של האדם ולא גשמיים.

הישיבה שלוש פעמים בשבוע, בליל שבת, במוצאי שבת, וביום רביעי בבוקר לאחר התפלה. אולם את ה"ועדים", קבוצות מצומצמות בהם השיחה יותר נוחה ויותר מעשית, עצות לתיקון המידות ולהתעלות ביראת שמים וכו', לא מסר להם כלשאר בני הישיבה, מתוך הבנה שהם עדיין לא בשלים לשומעם וקיווה שיחלפו כמה חודשים והם יגדלו ויתרוממו בדרגתם ואז יוכשרו לזה. רק כעבור חצי שנה נעתר ונענה לבקשתם, כשראה את גודל הביקוש שלהם לכך.

הגה"צ רבי שלמה ברעווה תיאר את הועד הראשון שרבינו אמר להם. וכך סיפר: עלינו לחדר השיעורים, המשגיח נכנס, ומרוב יראת כבוד שהיתה לנו כלפיו, נפלה עלינו חרדת קודש. הוא הורה לנו לשבת בספסלים שסביב השולחן, אך אנו שהיינו רגילים מהשיחות בהיכל הישיבה שאף אחד לא יושב, רק כולם היו עומדים סביבו לא חלמנו לשבת, אך היות שהורה לנו לשבת, ישבנו בסוף השולחן ביראת כבוד.

כרבע שעה הוא ישב ושתק, ראו שהוא מהורהר ומכונס במחשבותיו, לפתע החל לדבר ואמר כך: אני רגיל לדבר לישיבה וכן היו באים משיבות אחרות, בדרך כלל באו כבר משיבות, מהישיבה קטנה בברנוביץ, אבל אף פעם לא דיברתי ולא לימדו אותי איך ללמד א - ב.

ואז שתק שוב פעם כרבע שעה ולא דבר, עד שהתחיל לומר כך: אגיד לכם בכל אופן את הא' ב' שצריך לשמוע. הא' ב' הוא, דברי הגמ' (סנהדרין סח) שרבי יוחנן בן זכאי אמר שאילו היו כל הימים דיו וכל העצים קנים לא היה מספיק לכתוב כל מה שקבל מרבו, והוא לא קבל מרבו אלא ככל המלקק מהים. כמה גדול היה הרב ממנו, המון. וכמה היה גדול הרב של רבו, המדובר הוא על ידיעת התורה, ומה בהבנת ענינים של יראת שמים ומידות האדם, גם בזה יש מרחק רב בין רב לתלמיד? הלא אותו רבי יוחנן בן זכאי אומר לתלמידיו לפני פטירתו (ברכות כח): "יהי רצון שיהיה מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם" והם התפלאו על כך, והוא אמר להם "הלא"י. הרי שכמעט אי אפשר לקוות ליותר מזה, ותנאים קדושים לא ידעו מזה. איזה מרחק היה בין רב לתלמיד אפילו בהבנת דברים כאלה, זה כמו עולם אחר לגמרי.

והמשיך: תדעו, הא' ב' של ההצלחה שלכם תהיה, אם תקבלו עליכם שכל מה שאתם שומעים בישיבה הק' הזאת, וכל מילה שאתם לומדים רש"י, רשב"א, רמב"ן, הכל קדוש שאין כמוהו, אף על פי שאתם לא מסכימים לזה בסברתכם, ולא מבינים את זה עפ"י שכלכם. אם תקבלו על עצמכם להשריש בעצמכם שכל התורה כולה אמיתית, ותבטלו את השכל שלכם אליה, אז יש הוה אמינא של הצלחה אם לא, אין על מה לדבר!!!

"בני מעיי התהפכו"

רבי שלמה היה מתאר את הטלטלה הרוחנית שעבר מאז שהחל לשמוע את שיחות המוסר של רבינו. ופעם תיאר את הרגעים הראשוניים בהם התוודע כתלמיד צעיר להיכל הפנימי של רבינו. היה זה כאשר הסכית לשיחות ובאמצע השיחה כאשר היה רבית מזכיר את המושג "עולם הבא", היה אומר זאת בהדגשה והטעמה: "דבר זה נוגע לעולם ה-ב-אא", הוא דיבר באופן שהרגישו שיש ממש דבר כזה!".

יהודים אלו נכנסו וסיפרו שהם שומרי שבת ואוכלי כשר, ובהגיעי לפה לארה"ב חושש אני מ"אוי לו למי שמעלותיו ספורות", רבינו הגיע דרך להתמודד עם המצב הרוחני בארה"ב ומיד כששמע דברים אלו, מצא לנכון ללמדנו שעלינו לשאוף שחטאינו יהיו ספורים ולא מצוותינו חלילה.

כמו כן מסר להם רבינו שיחה קצרה בנמל עצמו על הסכנה של האדם לאבד כל עולמו כשהוא נותן ליצר הרע למושכו לחמדת הממון והתבטא אז "אמענטש איז כולו בלוק מתחילתו ועד סופו, מראשו עד כך רגלו", ואם לא ידאג להיות בחברה טובה ובקרבת אנשי מעלה הוא נמצא בסכנה על כל עולמו הרוחני.

פתיחת הישיבה

את משכן הישיבה קבעו בתחילה בבית כנסת בעיירה "פאר ראקאווי" (Far Rockaway), השוכנת במרחק מה מניו יורק העיר, אולם אחרי תקופה עברה משם לבית כנסת אחר, הפעם בשכונה היהודית בברוקלין דאז שהיתה נקראית איסט נו יורק, בבית כנסת המרווח ברחוב אשפורד והתגוררו בכמה דירות שנשכרו לצורך כך. כל ההכנות נעשו ע"י הגר"א קלמנוביץ.

בני הישיבה לא נתנו לטרדות הטבעיות של מקום חדש לקחת הרבה מזמנם, והחלו במרץ רב את סדרי הישיבה כמימים ימימה, כשרבינו מוסר בפניהם שיחות. כעבור כמה ימים הגיעה הידיעה המרנינה שראש הישיבה הגר"ר חיים שמואלביץ שהיה כאמור בצרפת בדרכו לארץ ישראל, הצליח להשיג אשרות כניסה לארץ ולמרות זאת החליט לשלוח את בני ביתו לארץ והוא עצמו עשה פעמיו לארה"ב לעזור לקומם את הישיבה מחדש. הוא אכן הגיע וסגר משיעוריו ועזר רבות בבניית הישיבה בארה"ב עם הגר"א קלמנוביץ ורק כעבור כמה חודשים נסע לארץ.

פתיחת הישיבה לבחורים המקומיים

באופן טבעי לא נראה היה שהישיבה תוכל לפתוח דלתותיה לבחורים המקומיים, לא נראה היה שיתכן חיבור של בני הישיבות שבאו מהמצב והרמה הרוחנית המרוממת של מיר באירופה וימי העליה בשנחאי עד שרבים מהם היו כאמור בדרגה של ראשי ישיבות לבין בחורים ילידי אמריקה דאז, לפני שהיו בה ישיבות ברמה של הישיבות באירופה.

אולם בסופו של דבר התקבלו מספר מצומצם של בחורים, כאשר רבינו דואג לחבר כל אחד מהם בדרכים שונות, בדרך כלל ע"י התחברות לאחד ממצויני הישיבה, אחד מהם הגר"ר רפאל גרין לימים ר"מ ישיבת סטטן איילנד סיפר שכאשר נכנס חשש אפילו לדבר בלימוד עם אריות החבורה, הוא נכנס לרבינו וסיפר לו על כך והוא יעץ לו שיעין בקצה"ח ויראה שם איזה קושיא ויקשה אותה ואז אפילו אם יקשו על קושייתו לא יתבייש שהרי הוא מקשה את קושיית הקצות. כך גם היה עם הגה"צ רבי שלמה ברעווה שרבינו יעץ לו להתחבר עם רבי שמואל ברודנא ורבי נחום לסמן ואילו עם הרב אברהם שלמה מאיר קבע בעצמו סדר בו למדו בחברותא בס' קצות החושן.

הוועדים לבני ארה"ב

אותם בני ישיבה ילידי ארה"ב היו נכנסים ככל בני הישיבה לשיחותיו של רבינו שהתקיימו בהיכל

ליצנותא דעבודה זרה

באחד הימים הבחין בכמה מבני הישיבה, מקבוצה זו של ילידי ארה"ב, שעומדים ומשוחחים בהתלהבות מסויימת. הוא ניגש ושאל, על מה מדברים. ואמרו שהם מדברים על מותו של שחקן הבייסבול המפורסם והנערץ ביותר שהיה בזמנו.

התעניין רבינו, מהו בייסבול, והסבירו לו איך משחקים. להפתעתם הרבה, בוועד הקרוב החל לומר בניגון של הספד: מי יתן לנו תמורתו, מי יכה לנו מעכשיו בכדור, אוי, מי יצליח לקלוע בדיוק וכו', כנראה שהבין שרק בדרך זו של ליצנותא דעבודה זרה, יצליח לעקור מהם את ההערכה לעולם הדמיון שהורגלו אליו. **דברים אלו, כמו דברים יסודיים אחרים שרבינו השריש בהם חדרו עמוק לליבותיהם והדברים עשו עליהם רושם כביר לכל ימי חייהם.** כמה מהם שכיתר בני הנוער היו "מכורים" לעולם הספורט סיפרו שבאותו מעמד יצא מהם כל החשק לזה לכל ימי חייהם.

היה זה שיעור מופלא בכח השפעת האמת, שהרי אותם נערים נולדו וחיו את הרוח והאווירה שנשבה אז בארה"ב ובכל זאת באו והתעקשו לשמוע ואף שנאלצו בעקבות כך לוותר על מושגים נערים שגדלו עליהם, כדי להתקרב אליו להאזין לשיחותיו ולהבנות, היו מהם שעדיין למדו בתיכונים ובאו ללמוד בישיבה בזמני החופש שלהם.

הדרכה מיוחדת לבני ארה"ב

בד בבד אלו מבני חו"ל שרבינו ראה שבאו בריצנות לקבל ולגדול, קרבם מאד והדריכם כיצד לגדול לבני תורה ותלמידי חכמים, הוא עקב אחרי התפתחותם וצמיחתם והדריך כל אחד ואחד מהם לפי מצבו, מה טוב עבורו, היו מהם שהדריך להשקיע בעיון והיה מתעניין אצלם לשמוע מה שחידשו בלימוד, והיו שהדריכם להרבות בלימוד בקיאות ובחזרות.

רבים מהם נזקקו להכוונה כיצד לנהוג עם הוריהם ובני משפחותיהם שברוח התקופה באמריקה לא יכלו להבין מהי התכלית לשבת ללמוד כל היום בישיבה בלי ללמוד מקצוע ולהתפרנס. רבינו הדריכם כיצד לדבר איתם. אחד מהם הגה"צ רבי שלמה ברעווידה סיפר שרבינו הדריכו ואמר לו שלא ידבר עם הוריו על מושגי "תורה לשמה", שכן זה לא ידבר אליהם, והדריכו - תגיד להם שאם תלמד בישיבה, תקבל סמיכה חשובה ותוכל להיות רב. והסבירו לו שיסוד למה שהוא אומר לו שמע מ"החפץ חיים" שהעולם והמון העם מורגל לשמוע שפה של תשעים ותשע אחוז שקר, ולפעמים צריך לדבר איתם בשפה שהם מבינים, ולכן, היות ולא יבינו מה שתאמר להם על תורה לשמה, תאמר להם שתתפרנס מרווח שיהיה לך מסמיכת רבנות.

כאשר התייעץ איתו פעם מה ללמוד בסדר מוסר ייעץ לו ללמוד בספר "נפש החיים" לרבי חיים מוואלאזין, אותו הגדיר כספר שמרומם את האדם ומראה לו איך לכל מעשיו יש השפעה בעולמות העליונים. שאלו רבי שלמה, הרי יש שם עניני קבלה, ענהו רבינו, ראשית, זה אינו ספר קבלה ורק בההגהה שבפרק א' ישנם דברי קבלה ואותה תדלג. עצם הספר אינו קבלה. (גם הדרכה זו הותאמה למה שבן תורה בארה"ב דאז נצרך לו ובארץ הדרך ללמוד בסדר מוסר רק מס', "שע"ת, וחוה"ל). רבינו לא הסתפק בהמלצתו זו, אלא קם ממקומו, ניגש לארון הוציא ממנו את עותק ה"נפש החיים" הפרטי שלו מהדפסה שיצאה

לאור בשנחאי ונתן לו במתנה.

באותו שנה שהיה בארה"ב חרג רבינו מהרגלו ואמר שיחה בישיבה בליל ראש השנה, בניגוד למנהגו כל השנים כפי שנהגו בקלם שלא לדבר בר"ה עצמו.

זית רענן יפה פרי תואר...

עד כמה התמסר לצמיחתו של כל בחור שהגיע לקבל ממנו. סיפר הרב חיים לובאן שלמד באותם שנים באחת מישיבות נוי יורק. יום אחד סיפר לו חברו רבי צבי גינזויר שבני ישיבת מיר הגיעו לניו יורק בראשות רבינו, והם החליטו יחד ללכת לשמוע מרבינו שיחה מוסרית. כדי להוציא את התוכנית לפועל הזמינו חברו לשבות עמו בשכונת פאראקווי ומשם ייצאו רגלית לקראת מוצאי שבת וכך קיוו להספיק את השיחה. ואכן הם צעדו רגלית כשני קילומטר והגיעו נרגשים למקום בו שכנו תלמידי ישיבת מיר כשהגיעו הבינו שאיחרו את המועד וניגשו לשאול את רבינו האם היתה שיחה?

נענה להם רבינו, כבר אמרתי את השיחה, אבל כששמע שטרחו אמה, אמסור עבורכם שיחה פרטית. הם התיישבו מולו ליד שולחנו הקטן והוא החל להקריא בפניהם את לשון המדרש רבה (שמות כז. כ) "ואתה תצוה" - הדא הוא דכתיב "זית רענן יפה פרי תאר קרא השם שמך" (ירמי' יא. טז) שואל המדרש, וכי מכונים ישראל רק ע"ש הזית, והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, גפן, תאנה, תמר וכו' אלא מסביר המדרש שבהשוואת ישראל לזית ישנה ייחודיות, מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגררין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאים אבנים ואחר כך נותנין את שמן, כך ישראל באין אומות העולם וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין (חיילים) ואחר כך עושין תשובה והקב"ה עונה להם... הוי זית רענן יפה פרי תואר...

רבינו חזר שוב ושוב, כתיבתו! כתיבתו! כשם שהשמן מופק רק ע"י הכאה, כך בני ישראל! עליהם לכתות את עצמם כדי שיופק מהם שמן!

והוסיף, ראו נא את בני הישיבה שהגיעו לכאן משנחאי, הם נראים רזים, הם עברו ייסורים קשים, אבל על ידי זה הם גדלו בתורה, על ידי הכתיבת הופק מהם שמן זית זך. אם אתם רוצים גם לגדול עליכם גם לכתות את עצמכם, כי כדי להפיק שמן משובח חייבים לכתות אותו.

לחפש "בונות" לכלל ישראל

בתוך קבוצת הבאים עמו משנחאי היו בחורים מבוגרים שטרם מצאו את זיווגם, ובאחת השיחות התייחס רבינו למבט שיש להם להביט על נסיונותיהם במצב החדש. היה זה פעם בזמן סעודה שלישית רבינו הביא אז בשיחתו את מאמרו של רבי יהושע בן לוי (יומא עב ע"ב) מאי דכתיב "וזאת התורה אשר שם משה" זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה, ופירושו שאם לא לומדים את הפסוקים כמו שפי' חז"ל נעשית התורה עצמה סם מוות, והדגים את זה בדוגמא מפרשת אותו שבוע שהיתה פרשת ויצא.

אמר רבינו שבלי דברי חז"ל היינו מבינים שיעקב אבינו מגיע לבית לבן כשהוא בן שמונים וארבע

שנה והחליט שהגיע הזמן להתחתן. ואז ראה את שתי בנות לבן, האחת באופי כזה והאחת באופי כזה, ובחר באחת מהן ואחרי זמן הוא שואל (בראשית ל. ל) "מתי אעשה אנכי לביתי", אבל חז"ל ראו את הדברים אחרת, כמבואר (ב"ר כט. כז) "וללבן שתי בנות כשתי קורות המפולשות מסוף העולם ועד סופו", דרשו מילת "בנות" מלשון בונות. יעקב אבינו ע"ה ראה ברחל ולאה שתי בונות שבכוחם לבנות ולשנות את כל העתיד וההיסטוריה של כלל ישראל כשתי קורות המפולשות מסוף העולם ועד סופו, ואמרו שם, כי מזאת יצאו מלכים ומזאת יצאו מלכים, מרחל יצאו שאלו שהוא משבט בנימין בנה של רחל, ושמשון משבט דן בנה של בלהה שפחת רחל, ואילו מלאה יצאו דוד וכל מלכי יהודה, הרי שיעקב לא ראה בהן סתם שתי בונות להנשא להם, אלא חיפש ומצא "בונות" כאלו שבכוחם לישא את כל העתיד של כלל ישראל והעולם כולו. זאת תבע המשגיח מתלמידיו שלמרות שהגיע הזמן להנשא, צריך שיהיה להם בחינה מסויימת של מבט על שידוכים, במבט של טובת כלל ישראל ונצחיות.

הדאגה לתלמידי מיר שנישאו

מטבע הדברים, מתוך מאות הבחורים שהגיעו איתו, נישאו רבים באותם שנתיים ששה בארה"ב, כאשר חלקם הגדול היו תלמידי חכמים מופלגים ומהם גדולי תורה. התעוררה אז בעיה לא פשוטה שכן באמריקה היו קיימות אז ישיבות בודדות בלבד ובכולם כבר פעלו צוותות ראשי ישיבות ורמ"ם ולא היה היכן לשלם. אצל חלק מהם היה זה חשוב כדי להשפיע מכל מה שלמדו לתלמידים, ואצל אחרים היה זה מן ההכרח כדי שיהיה להם את המינימום לפרנסתם. חלקם מצאו עבודות שונות להתפרנס מהם, לכל הפחות כמה שעות ביום (אחת העבודות הנפוצות היתה ליטוש יהלומים) ולמרות שקבעו עיתים לתורה, לפעמים רוב היום, בכל זאת רבינו חשש שלא יתבזבזו כוחות גדולים כאלו וילכו לאיבוד.

רבינו הגה אז רעיון, הוא ביקש מראשי הישיבות שייצרו משרות של רמ"ם, ממלאי מקום ומשיבים וכד' כדי להשאיר כמה שיותר מהם בין כתלי בית המדרש. רבינו ידע שלא יוכל להציע הצעה כזו לישיבות בכדי, ודאג לאסוף כספים לתת למנהלי הישיבות שיתנו לאותם אברכים כמשכורת לבעלי המשרות החדשות שנוצרו. מתוך קבוצה זו יצאו כמה גדולי תורה ומחברי ספרים נודעים.

בארה"ב התגורר אז הגה"צ רבי זיידל אפשטיין מגדולי תלמידי הגר"ש שקאפ והמשגיח הגר"ש הרכבי בגרודנא, וגם למד למשך זמן קצר בישיבת מיר באירופה, הוא כיהן אז כאחד מראשי מתיבתא ישיבת רבינו יעקב יוסף בנו יורק, מאז הגיע לארה"ב עם פרוץ המלחמה. עתה **עמד עם כמה מחבריו, בפרט עם ידיד נפשו, איש חי רב פעלים הרה"ג רבי יעקב פינקלשטיין שהיה עושה ומעשה רבות ונצורות כבר בשנחאי וגם בארה"ב לטובת כל צרכי בני חבורת מיר ובפרט היה מסור לרבינו באופן מופלא. הם עמדו לימינו של רבינו הן בשכנוע ראשי המוסדות והן בהשגת כספים למפעל קדוש זה של השארת תלמידי הישיבה מלצאת מהלימוד.**

המשך שהייתו בארה"ב וסיבת עלייתו לארץ הקודש בגליון הבא אי"ה

מכתב נפלא שנשלח לפני כששים וחמש שנים בפורים שנת תש"כ - בענין לצאת ידי חובת 'זכור' בקריאת 'ויבוא עמלק' של יום הפורים

וכמו ב'לא תטר' דהלאו שאומר לו אני זוכר שלא נתת קרדומך, אבל אני נותן לך, זה איסור כיוון שזוכר מעשהו, ויש לו לב עליו, ובעמלק אדרבה זו מצוות-עשה, "האבן א הארץ אויף איהם", זכור את אשר עשה ותיטור לו איבה. וזו כוונת הרמב"ן כדי למחותו - ואם אחד לא ידע שיש מצווה למחותו ג"כ מקיים מצוות עשה דזכור, אם רק נזכר במעשה עמלק ומתרתח על כך".

ולפי"ז סובר המג"א, שכאשר שומעים מעשה עמלק אזי "כל יהודי נורמלי נוטר איבה ושנאה עבור כן לעמלק - והיה עוקרו מן השורש עבור כן", וזאת למרות שלא נזכר שם במפורש המצווה של מחיית עמלק... "ובזה סרה תלונת המשנה ברורה!".

הוא מוסיף ומביא בשם מרן הסבא שתלה זאת במחלוקת המגן אברהם והמשנה ברורה האם יוצאים ידי חובת המצווה בקריאה של פורים "ויבוא עמלק", לדעת המג"א יוצאים כיוון שנזכר בו מעשה עמלק, אבל המשנה ברורה צועק גיוואלד שאין יוצאים - כיוון שלא מוזכר 'מחיית עמלק' כמבואר ברמב"ן.

"ולאחר העיון נראה לעניות דעתי שהמצווה היא ודאי כלשון הכתוב "זכור את אשר עשה" לך עמלק" אלא שישנה מצווה נפרדת של 'תמחה' את זכר עמלק, ואלו שתי מצוות-עשה, אחת היא מצוות 'נקימה' שזו היא הנקמה של 'תמחה' את זכר עמלק, והשנייה מצוות 'נטייה' שזו היא הנטייה של 'זכור' את אשר עשה לך עמלק.

המכתב הבא (שהתפרסם במוסף שב"ק פר' תצוה תשע"ח) נשלח על ידי מורנו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אריה לייב פינקל זצ"ל בפורים שנת תש"ך לאביו מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי חיים זאב פינקל, ששהה אז בחו"ל במכתב הוא מגולל את אשר התעורר אצלו אתמול בעת קריאת זכור (פורים חל באותה שנה ביום ראשון) האם המצווה היא זכירת 'מעשה עמלק' או זכירת 'מחיית עמלק' כפי שאמר הסבא שליט"א [=מרן רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל] לבעל קריאה שכל אחד יכוון לצאת ידי חובת זכירת מחיית עמלק".

מבאר רבותינו

מנהיג ישראל במשנת רבותינו

ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (לב, לב).

ראשו, גיוס כזה היה מסוכן פיזית אך בעיקר רוחנית. רבי ירוחם על ערש דווי כמעט לא הכניס דבר לפיו, כל הרפואות לא הועילו ולא הקלו על חוליו, אך הדבר היחיד שהיה בראשו להתעניין בו, היה אותו בחור שנזקק לישועה.

*

בענין זה היה דורש מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: בפרשתנו משה רבינו מבקש מהקב"ה "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (לב), הוא מבקש למות ואף להמחות מספר התורה אחרי חטא העגל, כדי שתהיה כפרה על כלל ישראל שחטאו בחטא העגל. מדרגה כזו שאין לנו בה הבנה והשגה שנבעה משום שלא היה יכול לראות ברעתם של ישראל, שבראותו הצרה הנשקפת לכלל ישראל היה ספוג ושרוי בצער בלי גבול, עד שבחר למות מאשר לראות ברעתם.

אומר מרן הגר"ח: מדרגה זו היא מדרגה נשגבה של משה רבינו ע"ה ונראה שאין לנו שום שייכות אליה. אבל מצינו שכל מנהיג בישראל נתבע שיהיה לו שייכות למסירות כזאת, כמו שאמרו בגמ' (סנהדרין ח) "אזהרה לדיין שישבול את הציבור, עד כמה, אמר ר' חנן ואיתימא רבי שבתאי 'כאשר ישא האומן את היונק כתיב' הרי שעל דיין ומנהיג בישראל בכל דור ודור מוטל חוב זה לשאת את ישראל על לבו, ואם נצטווה על כך ודאי שיש לו את הכוחות לכך.

שיחות מוסר (עמ' יב) לתתך עליון (עמ' תצח)

הישיבה והציע לו לקבוע לימודו עמו בסדר ב'. גם בסידור עניני אכילה שהיו חבורות חבורות אוכלים וישנים ביחד ב"סטנציות" הזמינו אחד מבני הישיבה להצטרף להחבורה שלו, לא ארכו הימים והתברר לו שהיתה זו חבורה מצויינת שבה יוכל להיות שרוי בתוך אוריה מרוממת.

רק לימים נודע לו שכל אותם "מקרים" שצצו ובאו אליו חבורות, הצטרפות לחבורות ולמקום אכילה ולינה וכדו' כולם התארגנו עבורו מכתובת אחת, המשגיח זצ"ל שבלי לדבר איתו מלה, דאג ופעל לכל צרכיו מתוך מסירות ומחשבה מעמיקה, למה הוא זקוק בדיוק ומה יביא לעלייתו שלו. כך היה הדבר אצלו, וכך עם כל בני הישיבה.

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל היה מספר בהתפעלות שבאחד הימים נראה פעם רבי ירוחם מתהלך אנה ואנה בחצר הישיבה בשעת לילה מאוחרת מאוד, הדבר היה לפלא שלא היתה דרכו בכך.

למחרת נודע שאחד הבחורים המבוגרים בישיבה נסע, ולא ידע לאן היו פניו מועדות, לכן לא מסוגל היה לנוס על יצועו... למרות שהיה הגיוני שנסע לשידוך וכדו' אך רבי ירוחם לא יכל לישון, כזו היתה שליטתו בכל רגע מרגעי מאות הבחורים שהיו בישיבה באותם ימים...

כך עד זיבולא בתרייתא... בתקופה האחרונה היה חולה וחלש מאוד ולא דיבר כמה שבועות מאומה. יום אחד החל לדבר, הוא שאל שוב ושוב: "מה עם הצבא?" התברר, שבאותם שבועות נקלע אחד הבחורים לבעיה וסכנת גיוס לצבא הפולני ריחפה על

סיפר הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל: פעם נחוגו נישואי תלמיד משיבת מיר עם נכדתו של הגאון רבי אליעזר שולביץ זצ"ל ראש ומייסד ישיבת לומזא ותלמיד מרן הגרי"ס שנפטר באריכות ימים מופלגת. הבחורים רקדו ושימחו כמנהגם, והשמחה היתה רבה. בעיצומה של השמחה פנה הגאון רבי אליעזר שולביץ זצ"ל למרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוניץ זצ"ל ואמר לו: "אתם הרי מחותנים ראשיים בשמחה, הרי אמרו חז"ל תלמידים הריהם כבנים! אחז המשגיח בזקנו שהלכין בטרם עת, ואמר לו בכובד ראש: "אמנם כן, תלמידים הריהם כבנים, על כל אחד מתלמידי הישיבה נוספה בזקני שיערה לבנה".

אכן כל תלמיד ממאות תלמידי הישיבה תפס מקום גדול בראשו בדאגה ומחשבה גדולה, איך להביא לצמיחתו והצלחתו. דוגמא לכך היה מספר הגאון רבי העניך פישמן זצ"ל מתלמידי הישיבה, שבתקופתו הראשונה בישיבת מיר לא היה לו משה ומתן מיוחד עם המשגיח רבי ירוחם, והנה לאחר כמה שנים נתעוררה לו בעיה עם הגיוס לשירות הצבא הפולני, ונכנס לרבי ירוחם לשאול בעצתו השיב לו המשגיח: אתה צריך להתייצב בעיר פלוגנית, שם יש רופא שניתן לשחדו, התברר שהמשגיח דאג לשלם כבר לאותו רופא ולהודיעו שהעניך פישמן בא אליו וכו' ולטפל בכל עניני שהותו בעיר זו, לא נותר לר' העניך לטפל בענין רק להופיע ולקבל פטור מהגיוס, לא זו בלבד בדיעבד נזכר שמייד בתחילת כניסתו לישיבת מיר, ניגש אליו אחד מחשובי הבחורים וביקש ממנו ללמוד איתו בסדר א'. לא עבר זמן רב וניגש אליו בחור שני שגם הוא היה נמנה בין חשובי